

ÇEKLERLE İLGİLİ BİR İNCELEME

İSMET ÜSTÜNER
0533 862 9150
ismet.ustuner@gmail.com

Çeklerle ilgili kısa bir çalışma ismet.ustuner@gmail.com

Bu küçük çalışmayı genç hukukçularımıza atfediyorum. Diledikleri gibi kullanabilirler ve kopyalayabilirler.

- 1.versiyon 25.4.2015
2. versiyon 29.4.2015
3. versiyon 1.5.2015
- 4.versiyon 4.5.2015

ÖNSÖZ

1977 yılının Aralık ayında eşim Avukat yazıhanesini ilk açtığında, gerek hukuğa olan özel merakımı gidermek ve gerekse eşime yardımcı olabilmek için Fasıl 262 Poliçeler Yasasını incelemeye başladım. İlk etapta gerek orijinal İngilizce metni ve gerekse Türkçe tercümesini birlikte okumaya başladım ve anlamakta büyük güçlük çektim. İngilizceyi çok iyi bilmeme rağmen bir bakıyorum karşıma Drawee, Drawer ve Payee veya Türkçe olarak Keşideci, Muhatap ve Lehdar çıkıyor fakat ne olduklarını anlayamıyordum. Mağusa Mahkemesi kütüphanesinde bulunan diğer İngilizce kaynaklara da başvurarak, en nihayet üç ay sonra herşey yerli yerine oturmaya başladı.

Bugün bilhassa genç hukukçularla konuştuğumda, çeklerle ilgili temel prensiplerde öğrenilecek çok şey olduğunu gördüm. Örneğin:

1. “Cross”lanmış çekler ciro edilebilir mi?
2. “Cross”un içine “A/C Payee only” yazılırsa ne anlama geliyor?
3. “Hamil” ve “İyi niyetli hamil” arasındaki fark nedir?
4. Karşılıksız olarak mühürlenmiş çek yasal olarak ciro edilebilir mi?
5. Ciro edildikten sonra karşılıksız çıkan çeki geri alan şahsın yasal hakları nelerdir?
6. “Bayatlamış” çek nedir?

Çeklerle ilgili kısa bir çalışma ismet.ustuner@gmail.com

7. Altı ay içerisinde bankaya ibraz edilmeyen çek “Poliçe” niteliğini koruyor mu? Poliçelerde zaman aşımı ne kadardır?
8. “Cross”un içine “Not negotiable” yazılıysa, ciro edilebilir mi? Anlamı nedir?

Bu ve buna benzer soruların yanıtlarını bu küçük çalışmada bulabileceksiniz. Umarım herkese yararlı olur.

İsmet Üstüner
Mağusa
29.4.2015

Çek konusuna genel bir bakış.

Kıbrıs'ta çek kullanımı eskiye göre oldukça azalmıştır. Normal alışverişlerde çekin yerini kredi kartları almıştır. Ancak esnaf arasındaki ticari ilişkilerde çekler hala daha yoğun bir şekilde kullanılmakta ve mahkemeleri de oldukça meşgul etmektedir. Çekler konusunda genellikle yanlış bilinen veya çok az bilinen birçok husus vardır. Çekler İngiltere'de yüzyıllarca kullanılmış ve bu husustaki yasal kurallar da zaman içerisinde yargıçlar tarafından geliştirilmiştir. Bu yöntemle gelişen hukuk İngilterede "Common Law" olarak bilinmektedir. En sonunda da çeklerle ilgili yazılı metin Çek Yasası olarak çok karmaşık ve anlaşılması çok zor bir dille ortaya çıkmıştır çünkü belli bir mantık çerçevesinde bir defada yazılmamıştır. KKTC de geçerli olan Fasıl 262 Poliçeler yasası Türkçeye çevrilmiş ve bilhassa 1989 yılından itibaren bilhassa çek yasakları ile ilgili olarak birçok değişikliğe uğratılmıştır.

Bir çekte temel olarak 3 taraf vardır: a) Keşideci (çeki yazan kişi), b) Lehdar (leyhine çek yazılan kişi) ve c) Muhatap (çekin karşılığını ödeyecek olan banka). Genellikle çeklerde Lehtar isminden sonra matbu olarak "veya Hamiline" veya "veya Emrine" yazılı idi. Buradaki fark çok önemlidir. Diyelim ki elinizdeki çek "Bu çek karşılığında İsmet Üstüner veya Emrine" olarak yazılmış olsun. Bu durumda çeki ya İsmet Üstüner bankaya götürüp bozduracaktır ya da çekin arkasını imzalayıp "ciro" edecektir. Eğer çekin arkasını sadece imzalamışsa, buna "beyaz ciro" denir, bu

durumda çeki kim elinde bulundurursa muhatap bankaya ibraz edip parasını tahsil edebilirdi. Lehdar, yani İsmet Üstüner arzu ederse “*Mehmet Mangal’a ciro ediyorum*” yazıp imzalarsa, o zaman çek Mehmet Mangal’ın emrine geçtiğinden onun imzası olmadan başkası bozamaz (Fasıl 262, m. 34 ve 35). Ancak 46/2011 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle 1.1.2013 tarihinden itibaren çeklerin sadece isme yazılma şartı getirilmiş, yani çeki tanımlarken sadece isme yazılmış çeki tanımlamıştır ve ayrıca çeki ciro ederken mutlaka isme ciro edilmesi şartı getirilmiştir. Dolayısıyla Hamiline yazılan çekler KKTC’de çek olmaktan çıkmıştır. Bu durumda Hamiline yazılmış bir çek üzerinden KKTC’de bankalar ödeme yapamaz ancak “Poliçe” özelliğini koruyor mu? Bence koruyor, yani böyle bir poliçeyi elinde bulunduran, çekin üzerinde yazılı olan meblağı keşideciden talep edebilir ve gerekirse de keşideciyi ve hatta cirantaları dahi dava edebilir.

Usulüne uygun olarak yazılan bir çek muhatap bankaya ibraz edildiğinde, eğer keşidecinin hesabı müsait ise banka bu çeki bozmak zorundadır. Ancak ne İsmet Üstüner ne de Mehmet Mangal bu bankanın müşterileri olmayabilirler, dolayısıyla bu şahısların imzalarının kendilerine ait olup olmadığını bankanın teyid etmesi mümkün değildir. Bu imzaların doğru kişilere ait olup olmadığından ilgili banka sorumlu değildir. Ancak banka çeki bozmadan önce parayı kime ödiyecekse o şahsın ismini, kimlik numarasını ve de imzasını

almalıdır ki herhangi bir kötü durumda polis gerekli araştırmayı yapabilsin. Bu yapılmadığı takdirde banka ihmalkâr davranmış sayılabilir ve çekin miktarından sorumlu olabilir.

Yukarıdaki anlatılanlardan da anlaşılabilceği gibi, 2013 yılından önceki yasal duruma göre eğer bir çek üzerindeki lehdar, bir kişi veya bir tüzel kişi (yani şirket) ise ve ayriyeten çekin üzerinde “veya Hamiline” yazılı ise, lehdarın imzası olmadan da çekin hamili yani çeki tasarrufunda bulunduran kişi bu çeki muhatap bankaya ibraz edip bozdurabilirdi. Diyelim ki bu çek çalıntıdır, bunun hesabını banka değil, çeki bozduran verecektir. Ancak 1.1.2013 tarihinden itibaren Kıbrıs'ta çekler sadece emre yazılabilir ve ciro ederken de sadece emre ciro edilebilir, yani “beyaz ciro” artık mümkün değildir.

Çek kullananlar arasında en çok yanılgıya neden olan bir diğer husus da çekin üzerine çaprazlama iki çizgi çizilmesi yani “cross” edilmesidir (Fasıl 262, m. 76). Bu paralel iki çizginin çizilmesi, çekin doğrudan bozulamayacağını ve mutlaka bir banka hesabına yatırılması gerektiğini belirtir. Ancak bu herhangi bir banka hesabı olabilir, yani lehdara ait hesap olması gerekmez. Diyelim ki cross'lanmış bir çek çalınmış ve çalan bir petrol istasyonuna gidip deposunu bir güzel doldurup karşılığında da bu çeki vermiş ve istasyon sahibi de bu çeki kendi hesabına yatırmıştır. Bu durumda kanaatimce petrol istasyonu sahibinin “iyi niyetli hamil” olarak çekin karşılığını almaya hakkı vardır. Ancak

başının ağrımaması için çeki kimden aldıysa arkasını imzalatması ve kimlik numarası almasında yarar vardır.

Yukarıdaki anlatılanlar ışığında, eğer birilerine bir çek gönderiyorsak ve de kendimizi herhangi bir hırsızlığa karşı korumak istiyorsak ne yapmalıyız? Elbette ki buna da bir çare vardır. Öncelikle çeki “cross” yapmalıyız yani çekin üzerine paralel iki çizgi çekmeliyiz ve de ayrıca iki çizgi arasına “A/C Payee only” yazmalıyız. Bunun anlamı “Account Payee only” dir, yani “Yalnız Lehdar Hesabına” demektir. Kanaatime göre iki paralel çizgi arasına herkesin anlayabilmesi için Türkçe olarak “Yalnız Lehdar Hesabına” yazmamız daha doğru olacaktır. Bu durumda çeki kimin adına yazdıysanız, ancak o şahsın hesabına yatırılabilir. Bu şarta uymayan banka ise çekin değerinden sorumludur.

21/2013 sayılı Değişiklik Yasasına göre şerefleendirilmemiş yani karşılığı olmadığı için ödenmeyen çeklerin arkasına muhatap banka tarafından “Yetersiz bakiye-Tekrar ibraz edilmesi” kaşesi vurulur ve en az 15 iş günü sonra aynı çek yeniden ilgili bankaya ibraz edilirse ve karşılığı yoksa “Karşılıksız” mührü vurulur ve ondan sonra da çek yasakları ile ilgili işlemler başlar.

Çeki ciro edenlerin hak ve sorumlulukları: Yazının başında temel olarak bir çekte üç taraftan bahsetmiştim, a) Keşideci, b) Lehtar ve c) Muhatap banka. Eğer çek

başkalarına ciro edilmişse işin içine başkaları da giriyor. Şöyle bir senaryo düşünelim: A çeki keşide edip B'nin leyhine yazıyor. B çekin arkasına C'ye ciro ettiğini yazıp imzalıyor ve C'ye veriyor ve C de aynı şekilde çeki D'ye veriyor. Bu durumda B “hamil” (Fasıl 262, m. 27) ve C ile D “iyi niyetli hamil” pozisyonundadırlar (Fasıl 262 m.29). Burada öncelikle “hamil” ve “iyi niyetli hamil” kavramlarının ne olduğuna bakalım. Bu kavramların karşılığı Anglo-Sakson hukuğunda “Holder” ve “Holder in Due Course” olarak geçmektedir. Diyelim ki A ile B arasında bir alışveriş neticesinde ilgili çek yazılmış ve karşılığı çıkmamıştır. Bunun üzerine B, A'yı dava ettiğinde savunma olarak A iddia edebilir ki B'nin A'ya vermiş olduğu mallar bozuktur veya anlaşılabilir özelliklerde değildir. Böyle bir müdafaa veya mukabil dava yoluyla savunma yapılabilir ancak B ilgili çeki C'ye ciro etmişse, C mezkûr çeki elinde “iyi niyetli hamil” olarak bulundurduğundan C'ye karşı böyle bir savunma geçerli değildir çünkü A ile B arasında yapılan alışverişin şartlarından C sorumlu olamaz. Dolayısıyla B sadece “hamil”, C ve D ise “iyi niyetli hamil” durumundadırlar. Eğer çek “Yetersiz Bakiye” veya “Karşılıksız” olarak mühürlenirse ve bu durumu E bilerek çeki D'den teslim alırsa, E'nin durumu da sadece “hamil” olur (Fasıl 262, m.36(5)), yani ona karşı da her türlü savunma yapılabilir ancak böyle bir çeki elinde bulunduranlar da “meşru” sayılır, yani karşılıksız olduğunu bile bile kabul eden E'nin durumunun meşru olmadığı iddia edilemez. Bir başka deyişle, “iyi niyetli hamil” olmayanlar yani sadece “hamil” olanlara “meşru

hamil değildir” denemez. Bir kişi bir çeki yasal olmayan yollardan elde etmediği sürece o hamil meşru hamildir.

Yukarıda verilen senaryoyu biraz daha ileriye götürelim. D çeki bankaya ibraz etmiş ve karşılığı çıkmamıştır. Çekin üzerinde imzası olan herkes bu çekin karşılığından sorumludur, yani karşılıksız çeki elinde bulunduran D, arzu ettiği takdirde A, B ve C’yi veya bunlardan herhangi birisini veya dilediklerini dava edebilir (fasıl 262, m. 38, m.55 ve m.57), ancak dava etmeden önce çekin karşılıksız olduğunu keşideci hariç diğerlerinin bilgilerine getirmek zorundadır. Normal olan ise D gidip çeki kendisine veren C’yi görüp ondan çekin karşılığını istemesidir. Vermediği takdirde C’nin tek başına veya diğerleri ile birlikte dava edilmesi doğaldır. Diyelim ki C parayı verip çeki D’den geri alır. Bu durumda C’nin durumu ne olur, sadece “hamil” mi yoksa “iyi niyetli hamil” mi? Hiç kuşku yoktur ki C’nin “iyi niyetli hamil” durumu devam etmektedir çünkü C çeki B’den aldığı anda yukarıda verilen tanımlamaya göre “iyi niyetli hamil” idi ve yasa gereği karşılıksız olan çeki D’den geri aldığı anda da bu vasfını yitirmemiştir.

Yukarıda bahsi geçen Fasıl 262 madde 36(5) aynen şöyledir:

Vadesi geçmiş
veya onore
edilmeyen
poliçenin ciro
edilerek devri
(negotiation)

36 (5) Vadesi gelmemiş olan bir poliçe onore edilmediğinde, poliçeyi onore edilmediğinden haberdar olarak alan herhangi bir kişi poliçeyi onore edilmeme zamanında malul olduğu herhangi bir sakatlığa (defect) bağlı olarak alır, ancak, bu maddenin hiçbir kuralı poliçeyi poliçede mevcut olabilen herhangi bir sakatlıktan haberi olmadan elde eden bir kişinin haklarını etkilemez.

Bu maddeye göre, aynen yukarıda belirtildiği gibi, **bir kişi bir çeki onore edilmediğini yani şerefliendirilmediğini bilerek alırsa**, zamanında malul olduğu herhangi bir sakatlığa bağlı olarak alır. Bu sakatlık ne olabilir? Eğer çek yapılan bir işe karşılık verilmişse ve keşideci yapılan işin niteliğinden şikayetçi ise, çeki ilk etapta teslim alan “**Lehdar**” yani “**Hamil**” yani “**Bearer**” durumunda olan kişiye karşı işin tamam yapılmadığı şeklinde müdafaası olabilir. **Eğer “Hamil” vadesinden önce veya bankaya ibraz edilmeden önce çeki başkalarına ciro ederse**, “Lehdar”dan sonra gelenler artık bu çeki “**İyi Niyetli Hamil**” veya “**Gerçek Hamil**” veya “**Bearer in due Course**” sıfatıyla ellerinde bulundururlar ve aynı savunma bunlara karşı ileri sürülemez. Çekin karşılıksız olduğunu bilerek teslim alan kişi bu sıfatı kaybeder yani “**İyi Niyetli Hamil**” olmaktan çıkar ve sadece “**Hamil**” durumuna girer ki yukarıda izah edildiği gibi “**Hamil**”e karşı yapılabilen tüm müdafaalar bu kişiye karşı da yapılabilir.

Halsabury’s Laws of England 2nd ed.parag. 910

Where a bill which is not overdue has been dishonoured, any person who takes it with notice of dishonour takes it subject to any defect of title attaching thereto, at the time of dishonour.

Parag.910 un tercümesi:

Vadesi geçmemiş bir poliçe şereflendirilmemişse, şereflendirilmediğini bilerek alan kişi, şereflendirilmediği andaki kusurları ile birlikte devralır.

Crossley v. Ham (1811)

Where an indorsee taking a bill with notice of dishonour was held bound by any agreement made in regard to the bill by indorsers before its dishonour.

Crossley v. Ham:

Bir poliçenin şereflendirilmediğini bilerek devralan bir ciranta, poliçe ile ilgili olarak önceki cirantaların yaptığı anlaşmalarla bağlı olduğuna hükmedilmiştir.

Not Negotiable

Bir başka husus ise çekin üzerinde “Not Negotiable” yazılı olmasının ne anlama geldiği veya etkisinin ne olduğudur. Fiiliyatta böyle bir çeke hiç rastlamadım. İlk bakışta kelime anlamı olarak “pazarlık yapılamaz” yani ciro edilemez anlamı çıkarılabilir fakat bu doğru değildir. Böyle bir çek ciro edilebilir fakat ciro ederken daha iyi bir hak bahşedilemez. Bu durumda, nasilki lehdar sadece “Hamil”dir, ondan sonra çeki ellerinde bulunduranlar da sadece “Hamil” olup normal çeklerde

olduğu gibi “İyi niyetli hamil” olmazlar. Bakınız Fasıl 262 m.76(1)(a) ve m.81.

Çekin Bayatlamış Olması

Yasaya göre poliçelerle ilgili alışlagelmiş uygulamalar da dikkate alınır. İngiltere’de çekin üzerindeki tarihten itibaren 6 ay içerisinde çek bankaya ibraz edilmezse çek “Bayatlamış” yani İngilizce deyiimi ile “Stale” sayılır. Kıbrıs’ta da yıllardan beri aynı uygulama olmasına rağmen yasada bu husus yer almamakta idi. Ancak 21/2013 sayılı Değişiklik Yasası ile tadil edilen Fasıl 262 m. 73(1) maddesi ile çekler bankaya 6 ay içerisinde ibraz edildiği takdirde ödenen bir poliçe olduğu belirtilmiştir. Ancak, “Bu kısımda öngörülenler dışında, bu Yasanın poliçelere uygulanan kuralları çeklere de uygulanır” diye yasa devam etmektedir. Bu ne demektir? Fasıl 262 madde 94 e göre, poliçelerin vadesi 5 yıldır. Demek ki, ilgili çek 6 ay içerisinde bankaya ibraz edilmemişse bile, bir poliçe olarak 5 yıl geçerliliğini koruyor ve gerek keşideci, gerekse cirantalardan çekin miktarı talep edilebilir. Bu demektir ki çekin arkasında “Karşılıksız” mühürü olmasa dahi, çek üzerinden talepte bulunulabilir ve dolayısıyla dava açılabilir. Ancak kanaatime göre dava tarihinden önceki süre için bir faiz talep edilemez çünkü gecikmenin sorumlusu keşideci veya cirantalar değillerdir. Fasıl 262 m.74 değiştirilmemiş olarak orijinal şekline bakılırsa, bankaya zamanında ibraz edilmeyen çekin bankada zamanında karşılığı varsaydı ve daha sonra banka iflas ettiği için keşideci bu parayı kaybetmişse, bu durumda

sözkonusu miktardan keşideci sorumlu olmayıp çekin hamili bankaya karşı alacaklı duruma geçiyordu.

Fasıl 262 Yalın hali

- Çekin
ödenmek için
ibrazı
74. Bu Yasa kurallarına bağlı kalınması koşuluyla :-
- (a) Bir çek, çıkarıldığı tarihten itibaren, makul bir süre içinde, ödenmek için ibraz edilmezse ve keşideci veya hesabına keşide edildiği kişi, kendisi ile banka arasında çekin ibraz tarihinde ödenmesi hakkına sahipse ve gecikme nedeniyle fiilen zarara uğrarsa, böyle bir zarar miktarı kadar yani, bu gibi keşideci veya kişinin, böyle bir çek ödenmiş alsa idi, ilgili bankadan alacağı olacak miktarı aşan miktar oranında ibra edilir ;
- (b) Makul sürenin ne olduğunun kararlaştırılmasında, çekin niteliği, meslek ve banka gelenekleri ile ilgili meselenin olguları dikkate alınır ;
- (c) Böyle bir keşideci veya kişinin ibra edildiği bu tür çekin hamili, böyle bir keşideci veya kişi yerine, bu ibra oranında; ilgili bankanın alacaklısı olur ve ilgili miktarı bankadan istirdat etme hakkına sahip olur.

Bu maddenin tamamen aynisi İngiltere’de de vardır ve aşağıdaki otoriteden görülebileceği gibi, ilgili çek zamanında bankaya ibraz edilseydi ödenebilecek durumda olması halinde ve sonradan banka batarsa, gecikmeden dolayı keşideci yerine lehdar zarar görür ve keşideci yerine lehdar batan bankanın alacaklısı olur. Bu meselede banka batmadığına göre keşideci yani çeki yazan zaman aşımı olan 5 yılı geçmediği sürece sorumludur.

“Chitty on Contract 23rd ed..

Par. 341: Presentment for payment. While presentment of a cheque for payment is required-except where excused by section 46; **failure so to do does not necessarily discharge the drawer.** Section 74(1) of the Act provides that where a cheque is not presented for payment within a reasonable time of its issue and the drawer had the right, at the time at which the cheque should have been presented, to have it paid by the banker, he is discharged to the extent of his actual loss, i.e. to the extent to which the drawer is the creditor of the banker larger amount than he would have been had the cheque been paid. The effect of this provision is that the drawer is discharged only if the banker becomes insolvent, and to the extent of his actual loss. Section 74(3) provides that when the drawer is so discharged, the holder becomes the banker's credit or in lieu of the drawer."

21/2013 sayılı değişiklik yasası ile bu madde iptal edilmiştir veya böyle bir niyet olmadan ortadan kalkmıştır fakat kanaatimce temel hukuk prensipleri çerçevesinde değişen bir şey olmamıştır.

Bazı faydalı referanslar:

Halsbury's Laws of England, 4th Ed.Vol.4

330. No Payee Named: Where the payee's name is not filled in, it is open to any holder for value to write his own name in and sue on the instrument; but if his right to do so is contested, he must be prepared to prove

that he was not acting outside the scope of his authority. In the hands of any subsequent holder in due course the instrument is valid and effectual for all purposes.

Lehdarın ismi yazılmadığında: Lehdarın ismi çekte boş bırakıldığında bir değer karşılığında çeki elinde bulunduran herhangi bir kişi kendi ismini yazabilir ve dava edebilir ancak yetkisi dahilinde hareket ettiğini gerekirse ıspatlamak zorundadır. Bilahare çeki elinde bulunduran iyi niyetli hamil durumundaki üçüncü kişiler için çek tamamen geçerlidir.

331. Payee by name or description. Where the payee is named incorrectly, or where his name is misspelt, the instrument is not invalidated, the payee being permitted to indorse the instrument as was described, adding at his option his proper signature.

Lehdarın isminin yazılması veya tarifi: Lehdarın ismi yanlış yazılmışsa veya yazılım hatası yapılmışsa, poliçeyi geçersiz kılmaz ve lehdar aynı şekilde ismini yazabilir veya ilaveten doğru imzasını ekleyebilir.

350. Incomplete instruments. Where a person is in possession of an instrument wanting any material particular, he has prima facie authority to fill up the omission in any way he thinks fit. But, in order that any such instrument when completed may be enforceable against any person who became a party thereto prior to

its completion, it must be filled up within a reasonable time, and strictly in accordance with the authority given.

Eksik poliçeler. Bu şekilde bir poliçeyi elinde bulunduran kişi uygun gördüğü şekilde eksik kısımları doldurabilir. Ancak böyle bir poliçenin yasal olarak icra edilebilmesi için makûl zaman içerisinde ve kesinlikle kendisine verilen yetki çerçevesinde doldurulmalıdır.

351. Effect of Negotiation after completion. Where, however, any such instrument after completion is negotiated to a holder in due course, it is valid and effectual for all purposes in his hands, and he may enforce it as if it had been filled up within a reasonable time and strictly in accordance with the authority given. (Note: An original payee is not a holder in due course, and delivery to the payee is not negotiation).

Tamamlandıktan sonra devredilmesinin etkisi. Tamamlandıktan sonra böyle bir poliçe başkasına devredilirse (iyi niyetli hamil olarak) bu kişi tam yetkili olarak poliçeyi elinde bulundurur ve sanki zamanında ve yetkisi dahilinde doldurulmuş gibi icrasını talep edebilir. (Not: Çekin lehtara verilmesi bir devir (ciro) sayılmaz ve dolayısıyla lehtar sadece ‘hamil’ olup ‘iyi niyetli hamil’ sayılmaz)

(iii) Rights of Holder

388. Indorsement to holder for value. Where value has at any time been given for an instrument, the holder is deemed to be a holder for value as regards the acceptor and all parties to the instrument who became parties prior to that time. Value may be constituted by an antecedent debt or liability.

Değer karşılığında hamile ciro edilmesi. Bir poliçe için bir karşılık (değer) verilmişse gerek kabul eden ve gerekse o ana kadar poliçeye taraf olan kişiler açısından değer karşılığında hamil sayılır. Değer olarak eski bir borç veya sorumluluk da olabilir.

He is said to be a holder in due course if he has taken an instrument, which is complete and regular on the face of it, under the conditions following: (1) that he became the holder of it before it was overdue and without notice that it had been previously dishonoured, if such was the fact; (2) that he took the instrument in good faith and for value, and that at the time the instrument was negotiated to him he had no notice of any defect in the title of the person who negotiated it. In particular, the title of a person who negotiates an instrument is defective when he obtained the instrument or the acceptance thereof, by fraud, duress, or force and fear, or other unlawful means or an illegal consideration, or when he negotiates it in breach of faith, or in such circumstances as amount to fraud.

Böyle bir poliçeyi elinde bulunduran kişi ‘iyi niyetli hamil’ sayılır eğer ilk bakışta poliçe normal ise ve ayrıca şu şartlara haiz ise. (1) vadesi geçmemiş ve eğer şerefendirilmemiş ise bu hususta bilgilendirilmemişse; (2) poliçeyi iyi niyetle ve herhangi bir kusurdan haberi olmayarak almışsa. Bilhassa poliçe hile, tehdit, şiddet veya zorla ve korku ile veya diğer yasal olmayan yollarla veya iyi niyeti suiistimal etmişse veya hile teşkil edecek durumlarda alınmışsa bu bir kusurdur.

Morover, every holder of an instrument, except the payee, is prima facie deemed to be a holder in due course. The payee is presumed to be a holder for value though he cannot be a holder in due course.

Ayrıca, lehtardan başka poliçeyi elinde bulunduran kişiler ilk nazarda ‘iyi niyetli hamil’ kabul edilirler. ‘Lehtar’ değer karşılığında poliçeyi elinde bulunduran kişi yani hamil olur ancak ‘iyi niyetli hamil’ olmaz.

A holder (whether for value or not) who derives his title to an instrument through a holder in due course, and is not himself a party to any fraud or illegality affecting it (whether he has notice of the fraud or not), has all the rights of that holder in due course as regards the acceptor and all parties to the instrument prior to that holder. If he

gave value for it, he has the same rights against that holder also.

Bir hamil (değer karşılığında olsun veya olmasın) eğer poliçeyi iyi niyetli hamilden almışsa, ve poliçe ile ilgili olarak herhangi bir hileye veya kanunsuzluğa taraf değilse (hileden haberi olsun veya olmasın), son iyi niyetli hamilin haklarının tümüne ondan önceki taraflara karşı sahiptir. Eğer bir değer karşılığı almışsa, son iyi niyetli hamile karşı da aynı hakları talep edebilir.

391. Freedom from defect of title. A holder who is a holder in due course holds the instrument free from any defect or title of prior parties as well as from mere personal defences available to prior parties inter se, and he may enforce payment against all parties thereon. Even if the holder's title to an instrument is defective, a holder in due course to whom he negotiates it obtains a good and complete title thereto, and a payment made by any person in due course to a holder, whether his title is defective or not, operates for that person as a valid discharge of the instrument.

Kusurdan bağımsız olmak. İyi niyetli hamil önceki kusurlardan bağımsız olarak ondan önceki taraflara karşı hak talep edebilir ve önceliklere yapılabilecek savunmaların hiçbiri kendisine yapılamaz. Poliçe kusurlu olsa dahi iyi niyetli hamil poliçeyi tüm haklara sahip olarak elinde

bulundurur ve ona ödeme yapanlar poliçe üzerindeki tüm sorumluluklarını tam olarak yerine getirmiş sayılırlar.

438. Payment by indorser or drawer. If the instrument is paid by an indorser, the liability of the indorser to his indorsee and all subsequent parties is extinguished, and he resumes the rights which he possessed as a holder before he indorsed the instrument as regard the acceptor or maker and other antecedent parties.

Keşideci veya ciranta tarafından ödeme. Bir poliçenin karşılığı ciro eden tarafından ciro edilene ödenirse kendisinden sonra taraf olanlara karşı yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır ve kendisinden önceki taraflara karşı poliçeyi devretmeden önceki haklara yeniden sahip olur.

477. Liability of indorser. The indorser of a bill by indorsing it undertakes that on due presentment it will be accepted, and paid according to its tenor, and that, should it be dishonoured, he will compensate the holder or a subsequent indorser who is compelled to pay it, provided that the requisite proceedings on dishonour are duly taken.

Ciro edenin sorumluluğu. Bir poliçeyi ciro eden kişi ciro etmekle poliçe üzerindeki tüm sorumlulukları kabul eder ve şerefliendirilmediği

takdirde poliçeyi elinde bulunduranı veya kendisinden sonra gelen ve ödemek sorunda kalan cirantaları tazmin etmeyi kabul eder ancak şereflendirilmeme konusundaki gerekli ihbarların verilmesi şarttır.

Modern Banking Law, 3rd ed., 2002, by Oxford University Press.

By Ellinger, Lomnicka and Hooley.

Page 353, paragraph 2:

There are some misconceptions in the business world about the effect of a crossing. It is often asserted that a crossing restricts the transferability of a cheque. This is incorrect. ... If the cheque bears a general crossing, it must be presented for payment through a bank; if it bears a specific crossing it must be presented for payment through the designated bank. The holder of a crossed cheque also has the option of negotiating it to a third party.

İş dünyasında iki paralel çizgi yani cross konusunda yaygın yanlışlar vardır. Genellikle iddia edilir ki cross işlemi çekin devrini sınırlandırır. Bu doğru değildir. ...Eğer çek genel olarak cross'lanmış ise, banka hesabına yatırılması gerekmektedir. Eğer belli bir bankaya cross edilmişse, ancak o bankaya yatırılabilir. Cross edilmiş bir çeki elinde bulunduran kişi bunu bir başkasına ciro edebilir.

Parag. 3:

Under section 79(2) of the Act, if the drawee bank pays a cheque otherwise than in the manner authorized by the crossing, it is liable to compensate the true owner of the instrument for any loss sustained by the latter due to the improper payment of the cheque.

Yasanın 79(2) maddesine aykırı olarak muhatap banka cross şartlarına uymadan ödeme yaparsa, hatalı ödemedden dolayı düçar olduğu zarardan dolayı çekin hakiki sahibini tazmin etmek zorunda kalabilir.

Page 355:

5th parag.

Where a cheque is crossed and bears across its face the words “account payee” or “a/c payee” either with or without the word “only”, the cheque shall not be transferable, but shall only be valid as between parties.

Bir çek cross’lanmış ise ve içine “account payee” veya “a/c payee” sonra da “only” yazılsın veya yazılmasın, çek başkalarına devredilemez ve sadece keşideci ile lehdar arasında kalır.

(Cheques Act 1992 ile “only” şartı İngiltere’de kaldırılmıştır ancak KKTC de hala daha “only” yazılması şarttır, yani geçerli format ‘A/C payee only’dir. Bakınız Y/H 93/02)